

СЕКЦІЯ 2. КОНТРОЛЬ ТА АУДИТ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

к.е.н., доцент Артюх О.В.,
Криванич М.Ю.
Одеський національний економічний університет
м. Одеса

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

На промислових підприємствах випуск та реалізація готової продукції є найбільш важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Це зумовлено тим, що в процесі руху готової продукції формуються значущі для цілей управління показники фінансової звітності. У свою чергу здійснення неефективної системи бухгалтерського обліку та політики управління готової продукції веде до скорочення обсягів реалізації, збільшення залежалої готової продукції на складах, а це призводить до зменшення прибутку підприємства. Саме тому для підтримки конкурентоспроможності, забезпечення платоспроможності і попередження ризику банкрутства необхідно проводити внутрішній аудит готової продукції.

Питанням організації і методики внутрішнього аудиту присвячено багато ґрунтовних досліджень провідних вчених України, таких як: Бланк І. А., Давидов Г. М., Івашкевич В. Б., Ерофєєва В. А., Евдокімова А. В., Кіреєва Н. В., Кулаковська Л. П., Рогуленко Т. М., Савченко В. Я., Соколов Б. Н., Сметанко О. В., Очеретько Л. М., Куртева Н. О., Філозоп А. В. та інших. Незважаючи на значну кількість праць науковців на сьогодні існують загальні проблеми теоретико-методологічного, організаційного та прикладного характеру внутрішнього аудиту та невирішені специфічні питання, зокрема, у сфері внутрішнього аудиту готової продукції, які потребують подальшого дослідження.

З метою розкриття означеної теми дослідження варто перш за все визначити сутність такої понятійної категорії, як «внутрішній аудит» в системі фінансового контролю України. Для цього необхідно проаналізувати законодавчі та інші нормативні акти, що регламентують аудиторську діяльність. Так, відповідно до ст. 3 Закону України «Про аудиторську діяльність» аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1]. Огляд інших положень Закону України «Про аудиторську діяльність» показав, що в ньому взагалі не міститься будь-якої інформації про внутрішній аудит. Разом з цим варто відмітити, що норми ст. 6 цього Закону вказують на обов'язкове застосування при здійсненні аудиторської діяльності відповідних стандартів аудиту, які приймаються на основі стандартів аудиту та етики Міжнародної федерації бухгалтерів (далі – МСА). Звернення до Глосарію термінів МСА дозволило усвідомити сутність таких понять, як «внутрішній аудитор (Internal auditor)» та «внутрішній контроль (Internal control)» та зазначити, що норми МСА визнають таке поняття, як «внутрішній аудит», хоча прямо не розкривають його зміст. Так, за МСА 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів» під підрозділом внутрішнього аудита розуміють «частину структур внутрішнього контролю та управління» [2]. Разом з цим під внутрішнім контролем за МСА прийнято вважати «процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками, для забезпечення достатньої

впевненості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансової звітності, ефективності та результативності діяльності, а також дотримання застосовних законів і нормативних актів» [2, с.13].

Отже, узагальнюючи вищевикладене, можна зазначити, що внутрішній аудит представляє собою різновид внутрішнього контролю. Предметом дослідження внутрішнього аудиту є сукупність різноманітних об'єктів, які відображаються в системі фінансового обліку та звітності. В рамках цього дослідження започаткуємо вивчення теоретичних, організаційних та практичних аспектів окремих об'єктів внутрішнього аудиту, зокрема, готової продукції.

Проаналізувавши праці вчених, можемо визначити, що внутрішній аудит готової продукції спрямований на вирішення завдань пов'язаних з: правильністю відображення в обліку руху готової продукції; формуванням фактичної собівартості готової продукції; дотриманням вимог щодо документального оформлення операцій в бухгалтерському обліку; перевіркою правильності розкриття інформації в облікових регістрах та формах фінансової звітності; контролем за збереженням готової продукції в місцях її зберігання; виявленням резервів збільшення обсягів випуску та реалізації готової продукції; проведенням комплексного аналізу випуску та реалізації готової продукції; розробкою та впровадженням заходів щодо підвищення ефективності політики управління готовою продукцією та ін. [3, 5].

Ефективне проведення аудиту готової продукції здійснюється за допомогою впровадження в систему управління підприємством служби внутрішнього аудиту (далі – СВА). СВА виступає одним з найважливіших підрозділів на підприємстві, від діяльності якої опосередковано залежить успішність діяльності господарюючого суб'єкта. Спираючись на дослідження вчених, СВА займає проміжну ланку між структурними підрозділами підприємства та користувачами результатів його діяльності в плані контролю всіх процесів діяльності та надання рекомендацій керівникові підприємства щодо усунення недоліків та перспектив розвитку підприємства для отримання прибутку. Місце СВА в діяльності підприємства відображено на рис. 1. [6].

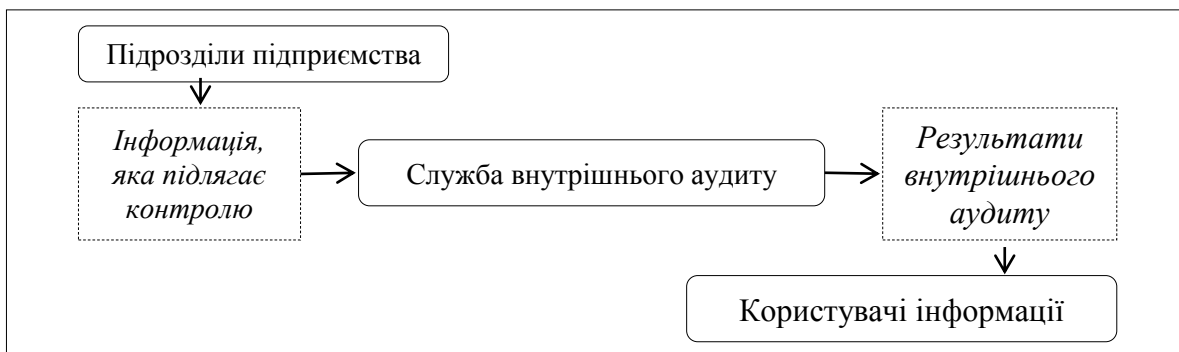

Рис. 1. Місце СВА в діяльності підприємства [6]

Організація, роль і функції внутрішнього аудиту визначаються керівництвом підприємства залежно від складу та специфіки діяльності, масштабів показників діяльності, наявної системи управління, стану внутрішнього контролю тощо.

Наприклад, специфіка харчової переробної промисловості полягає, перш за все, в технологічних особливостях, коротких строках зберігання як сировини, так і готової продукції, тому потребує додаткових процедур контролю, які носять характер системності. Саме системність, тобто виконання процедур контролю постійно, а не час від часу, забезпечує ефективність діяльності служби внутрішнього аудиту. Внутрішні аудиторі забезпечують управлінський персонал оперативними даними аналізу і оцінки, рекомендаціями за результатами перевірок, на підставі яких приймаються своєчасні, обґрунтовані управлінські рішення.

Також науковці відмічають той факт, що ефективність використання окремих методичних прийомів аудиту, таких як інвентаризація, контроль якості сировини, контрольний запуск сировини, лабораторний аналіз досягається лише за умов раптовості. Це по суті, з суджень вчених, неможливе при здійсненні зовнішнього аудиту або аутсорсингових послуг. Зовнішній аудит і аутсорсинг не в змозі забезпечити на підприємстві ні системність, ні раптовість перевірки. Тому створення служби внутрішнього аудиту, як підрозділу управлінської системи, є необхідною умовою для забезпечення ефективного функціонування та розвитку. Саме служба внутрішнього аудиту, на відміну від зовнішнього аудиту та послуг аутсорсингу, має можливість функціонувати у тісному контакті з керівництвом підприємства, спеціалістами апарату управління, керівниками структурних підрозділів, що також значно підвищує його ефективність[4].

Згідно з науковими розробками для ефективної діяльності підприємства технологія комплексного внутрішнього аудиту системи управління готової продукції повинна складатися з наступних етапів: на першому етапі аудиту готової продукції необхідно провести перевірку своєчасності, повноти проведення інвентаризації готової продукції і контролю виконання договорів з постачальниками й покупцями; другий етап аудиту готової продукції спрямовано на перевірку надходження та виявлення неврахованої готової продукції; третій етап спрямовано на контроль реалізації готової продукції; четвертий етап спрямовано на підтвердження інформації про фактичні залишки готової продукції на складах підприємства; п'ятий етап спрямовано на проведення аналізу готової продукції; шостий етап аудиту готової продукції є заключним та спрямований на розробку рекомендацій стосовно підвищення ефективності системи бухгалтерського обліку і управління готовою продукцією [3, 5].

Таким чином, науково обґрунтований механізм організації процесу внутрішнього аудиту сприятиме як підвищенню ефективності системи внутрішнього контролю, так і підвищенню якості управління в цілому на підприємствах. Впровадження системи внутрішнього аудиту на підприємствах є одним з найбільш доцільних серед альтернативних заходів контролю, тому що в основі її функціонування лежать принципи системності, раптовості та зворотного зв'язку зі всіма структурними підрозділами підприємства. А через те, що внутрішній аудит є найдоступніший ресурс будь-якого вітчизняного підприємства, його грамотне використання в цілому сприятиме підвищенню ефективності господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про аудиторську діяльність»[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2014 року) Частина 1[Електронний ресурс]. – Режим доступу:[http://apu.com.ua/ attachments/ article/ 290/ Audit_2015_1_all.pdf](http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf)
3. Сметанко О.В. Внутрішній аудит готової продукції в акціонерних товариствах України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201043/151-159.pdf> .
4. Очеретько Л.М., Куртева Н.О. Організація внутрішнього аудиту витрат на якість готової продукції на м'ясопереробних підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_3_3/090-094.pdf /.
5. Організація і методика аудиту готової продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referatwork.ru/new/source/15102text-15102.html>.
6. Філозоп А.В. Організація служби внутрішнього аудиту як передумова якісного його здійснення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ztu.edu.ua/ua/science/publishing/visnik/econom/1_47/28.pdf.